

Toimiupseeri

Juhlavuodestako
opistoupseerin
kivinen tie?

Tammikuu
1 • 1989

Toimiupseeri

(SUOMEN ALIUPSEERI VUOSINA 1930—44, ASEMIEN V. 1945, SAULI VV. 1946—54, ALIUPSEERI VV. 1955—74)

TOIMIUPSEERILIITON ÄÄNENKANNATAJA

58. vuosikerta ISSN 0355-726x

ilmestyy 11 kertaa vuodessa.

TOIMITUS:

OSUUSKUNNANTIE 29
00660 HELSINKI

PÄÄTOIMITTAJA
Armo Korvela

TOIMITUSSIHTEERI
Tiina-Riitta Lavento

ILMOITUKSET:

PS-MAINOS
Mannerheimintie 88
00250 HELSINKI 25

Vantaa 1989. Uudenmaan Kirjapaino Oy.

TOIMIUPSEERILIITTO r.y. toimisto puh.vaihde 90-754 3011

Osuuskunnantie 29
00660 HELSINKI

PUHEENJOHTAJA Pentti Järvinen	754 1723
PÄÄSIHTEERI Armo Korvela	754 1724
TIEDOTUSSIHTEERI Tiina-Riitta Lavento.....	754 3011
TALOUDENHOITAJA Harri Ojanen	754 1725
TOIMISTO Pirkko Juslin	754 3011
PÄÄLUOTTAMUSMIEN Jukka Uola	754 1726 161 3264

Kirjoittajat esittävät lehdessämme omia mielipiteitään, joiden ei välttämättä tarvitse olla samoja kuin lehden tai Toimiupseeriliiton.

Tässä numerossa

Eduskunnan vahvistettua valtion tulo- ja menoarvion vuodelle 1989 kävi ilmi, että liittokokouksessa esillä olleet virkamuu-
toskaavailut eivät toteudu, ei ainakaan vuonna 1989. Monien
lupausten joukosta on jo yksi poissa.

Pääkirjoitus	3
Länsi-Uudenmaan Sotilaspiiri	4
Opistoupseerikoulutus käynnistyi	9
Mekaanikko, kouluttaja, sotilas	10
Kertausharjoitus opetus- suorituksena	14
Puheenjohtajan palsta	15
Täällä pääsihteeri	16
Kilpailuvuosi 1988	28
Kilpailukutsu	32
Rt-kokouskutsu	35

Kansikuva: H. Keppola

Päätoimittaja A. Korvela YHTENÄINEN TOIMIUPSEERILIITTO

Ilmapuolustuksen Lentotekni-
set ovat jälleen Toimiupseeri-
liitossa. Viidentoista vuoden
avakkotaival on takanapäin.
Joulukuun kokouksessaan Toi-
miupseeriliiton hallitus hyväk-
syi kahdeksan iltyläistä jä-
senyhdistystä Toimiupseeriliit-
on jäsenyyteen.

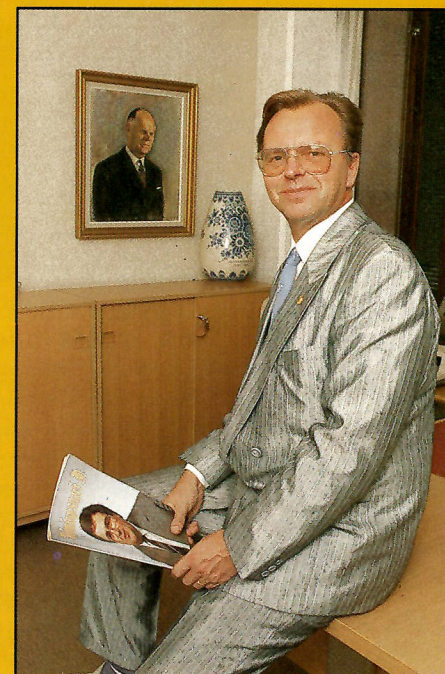
Toimiupseeriliiton liittyminen
sittolaiseen ammattiyhdistys-
liikkeeseen edesauttoi järjes-
töjen välistä yhteistyötä. Usei-
den vuosien ajan käydyt kes-
kustelut ILTY:n pitkäaikaisen
puheenjohtajan sekä ToUL:n
johton kanssa ovat johtaneet
tulokseen, joka tulee ole-
maan kaikkien toimiupseeri-
liittolaisten etu; nykyisten sekä
uusien.

Yli neljänsadan henkilön
päättös anoa Toimiupseeriliit-
on jäsenyyttä on merkittävä
tunnustus toimiupseeriliitto-
laiselle edunvalvontatyölle.

Edunvalvonnan tuloksellisuuteen vaikuttaa
oleellisesti jäsenistön painoarvo tehtävien hoitamisessa sekä jokaisen rivijäsenen valmius
edunvalvonnan eteen tehtäviin uhrauksiin. Täs-
sä suhteessa iltyläisten osuus on merkittävä.
Heidän jokapäiväinen työnsä ilmapuolustuk-
sen toteuttamisessa on välttämätöntä. Lisäksi
on huomattava, että iltyläiset ovat ammattiyh-
distysliikkeeseen hyvin kouliutunutta joukkoa.

Iltyläisten mukaantulo tietää velvoitteita myös
Toimiupseeriliitolle. Näistä vähäisin ei liene
henkilöstöjärjestelmän kehittäminen. Tällä het-
kellä on työn alla opistoupseeriston muodos-
taminen. Millä vahvuuksilla ja tehtävätasoilla
tulevat lentokonehuoltoupseerit toimimaan, on
vielä epäselvää. Lisääntyneet velvoitteet ja en-
tistä korkeampitasoinen tekniikka eivät luo
edellytyksiä lentokonehuoltoupseerien luku-
määrän pienentämiselle.

Iltyläiset edustavat ilmavoimien toimiupsee-
reista noin neljääkymmentä prosenttia. Heidän
mukaantulonsa Toimiupseeriliiton jäsenyyteen

tulee aiheuttamaan muutok-
sia myös liiton hallintopaikko-
jen jaossa. Tämän toteuttami-
sessa tulee ottaa huomioon il-
mavoimien kaikkien toimiup-
seeriryhmittymien tarpeet ja
odotukset. Hallintopaikkojen
jaossa on löydettävä kelvolli-
nen kompromissi, sanelurati-
kaisu ei voi tulla kysymykseen.
Syyskuussa 1989 pidettävässä
liittokokouksessa tehdään
henkilövalinnat neljäksi vuo-
deksi. Näihin valintoihin tulee
paneutua riittävän ajoissa.
Tässäkin suhteessa ilmavoi-
mien toimiupseerien yhteistyö
aina työpaikkatasoa myöten
on täysin välttämätöntä.

Tällä vuosikymmenellä on
Toimiupseeriliittoa kyetty rak-
entamaan ja rivejä tiivistä-
mään. Siitä ovat näkyvinä
osoituksina Erikoisupseerit r.y:n
liittyminen Toimiupseeriliittoon
1.1.1985 sekä Rajavartiolaitok-

sen Lentäjät r.y:n mukaantulo vuotta myöhem-
min ja nyt viimeisimpänä ILTY r.y. Tämä on tien-
nyt Toimiupseeriliittoon lähes 700 uutta jä-
sentä.

Ilmavoimien rivit ovat nyt kunnossa. Tuleva
opistoupseeristo on lähes sataprosenttisesti yh-
dessä liitossa. Joukosta puuttuu sata merivar-
tiotoimiupseeria sekä osa erikoisupseereista.
Sotilasteknikoiden osalta näyttää voimistuvan
muuttoliike Toimiupseeriliiton jäsenyhdistyk-
seen Erikoisupseereihin, joka on tehnyt ansiok-
kaasti ja pitkäjänteisesti työtä yhtenäisen opis-
toupseeriston muodostamiseksi.

Juhlavuottaan - kuudettakymmenettä toimin-
tavuuttaan - aloittavan Toimiupseeriliiton jär-
jestöllinen tila on hyvä. Yhtenäisen jäsenkun-
nan tuella voimme käydä luottavaisin mielin
entistä tehokkaamman edunvalvonnan pariin.

Länsi-Uudenmaan Sotilaspiirille kuuluu uutta

Sotilaspiirien sotilaspuolustuksen henkilökunnan rekrytointia on vaikeuttanut vanha uskomus, että toimiupseeri sotilaspiirissä luetteloi kortistoja ja sinne siirretty upseeri on hyllytetty. Kuitenkin entinen puolustusministeri **Veikko Pihlajamäki** esimerkiksi piti sotilaspiirityötä puolustusvoimien monipuolisimpana. Sieltä löytyy tehtäviä jokaiselle.

Sotilaspiirin tehtävät

Sotilaspiiri on perinteisesti maamme kutsuntalaitos. Kutsunnat pidetään kerran vuodessa jokaisessa kunnassa. Suomessa kutsunnoissa on erittäin korkea sisäänottoprosentti, yli 90, joten työtä riittää. Lisäksi sotilaspiiri muodostaa kriisijoukon tarpeen mukaisesti.

Aikaisemmin maassamme on puolustushallinnossa vallinnut eräänlainen päällekkäinen järjestely, jossa sotilaspiirit kriisiaikana vastasivat alkujärjestelyistä, jonka jälkeen niiden alueelle perustettiin muualla suunniteltuja sotilaallisia yhtymiä. Eversti Erikssonin mukaan se sopikin vanhaan ajatteluun, jossa katsottiin aikaa olevan sotakoulun asiantunteumuksen paikalle kutsumisen ja jonkinlaisen operaatioesikunnan luomiseen. Kiinteämmän järjestelmän kehittäminen on kuitenkin modernia ja järkevää.

Turvallisuuspolitiikan kehittäminen on nähtävä osana yhteiskunnan yleistä kehittämistä. Yhteiskunnassa esiintyvät muutospaineet vaikuttavat näin pienessä

Jos joku vielä pitää Sotilaspiiriä jonkinlaisena suojatyöpaikkana, hänen on syytä muuttaa kantansa. Toki Sotilaspiirit huolehtivat edelleen päätehtäväänään kutsuntojen järjestämisestä, mutta ne vastaavat myös alueensa puolustusjärjestelyistä ja niihin liittyvistä sotilaallisista operaatioista. Sotilaspiireistä on tulossa aivan puolustusjärjestelmämme tärkein osa, Länsi-Uudenmaan Sotilaspiirin päällikkö, eversti Carl Johan Eriksson sanoi. — Ainakin tärkeimmille Sotilaspiireille tullaan antamaan tulevaisuudessa kokonaisvastuu koko alueestaan, ihan sen jokapäiväisestä valvonnasta ja koordinoinnista uhkatilanteen mukaisesti.

maassa kokonaisuun puolustuksen suunnitteluun. Siinä on kaikkien oltava mukana, eversti Eriksson sanoi.

Suhdetoiminta tärkeää

Yhteiskuntasuhteiden hoitaminen on kokonaisvaltainen sotilaspiirille kuuluva tehtävä. Suhde-

toiminnan osuus sotilaspiirin työstä tulee kasvamaan. Yhteiskuntasuhteet ovat tärkeitä jo kutsuntojen kannalta. Niitä hoidetaan myös kehittämällä yhteistyötä mm. puhelinlaitosten ja postija telelaitoksen kanssa. Kokonaisjärjestelmässä on pyrittävä hyödyntämään kaikki pienen maan resurssit. Yhteistoi-

mintaa on Tvh:n, kaupan ketjujen ja teollisuuden kanssa. Kriisiaikana teollisuuden toiminnan turvaaminen ja yhteiskunnan toimintaedellytysten takaaminen vaativat jatkuvaa yhteydenpitoa ja suunnittelua.

Motivaatio korkealla

Eversti Carl-Johan Eriksson on tyytyväinen tehtävänsä, vaikkakin huomauttaa, että melkein jokainen vähän korkeamman tason johtaja kehuu aina oman tehtävänsä välttämättömyyttä, tärkeyttä ja hyvää viihtyvyyttä. Hän ei siis ole poikkeus. — Meillä on ollut vähän liian hajallaan oleva organisaatio, päällekkäisyyttä tehtävissä ja jopa pienten resurssien tuhlausta. Juuri nyt, kun tilanne on muuttumassa ja sotilaspiirien tehtävät laajenemassa, motivaati-

Eversti Eriksson on tyytyväinen motivoivaan työhönsä.

oni on hyvin korkea. Joukko-osaston komentajan työ on hieno tehtävä, aina ikäluokan koulutettua tuloksen voi nähdä ja kehitystä pääsee seuraamaan miltei reaaliajassa. Sotilaspiirissä tilanne on aivan samantainen. Kertausharjoituksen jälkeen nähdään kootun joukon kunto ja koulutustaso, hän painottaa.

Henkilökuntakysymys

Puhuri, puolustusministeriön sisäinen viikkotiedote, siteerasi 9.9.1988 osastopäällikkö **Ilkka Puukkaa** organisaatiouudistuksesta: "Puolustushallinnossa meneillään olevan monivaiheisen organisaatiotarkistuksen keskeisiä periaatteita ovat johtosuhteiden selkeyttäminen ja päällekkäistoimintojen poistaminen", osastopäällikkö Puukka on sanonut kirjoittamassaan lehtiartikkelissa.

"... Pienenevät ikäluokat, lisääntyneet kertaushar-

joitukset ja teknillisen kaluston käyttöönoton pakottaneet puolustusvoimat tarkistamaan koulutusyksiköjensä määriä ja joukkojensa kokoonpanoa. Pula kouluttajista ja teknisestä henkilöstöstä on kasvanut puolustusvoimissa vuosien myötä.

Tulo- ja menoarvioiden kautta saatu henkilöstö ei ole pystynyt lieventämään henkilöstöpulaa. On myös syytä muistaa tekniikan mukanaan tuomat muutokset niin henkilöstön rakenteeseen kuin koulutukseen, kaluston ylläpitoon ja huoltoon... Uudistuksessa toimintoja kehitetään sekä varuskunnittain että aselajeittain muun muassa tarkoituksenmukaisen koulutuskokoonpanojen takaamiseksi ja rakentamistarpeen minimoimiseksi. Esikunnat pyritään pitämään pieninä sekä tehtäviä ja päätösvaltaa delegoidaan ylhäältä alaspäin. Vapautuva henkilöstö kohdennetaan pääosin koulutus- ja uuden kaluston käyttö- ja huoltotehtäviin."

Puolustusvoimien organisaatiouudistus tulee vapauttamaan resursseja ja paljastamaan myös järjestelmän mahdolliset suurimmat puutteet. Henkilökuntakysymys tuottaa sotilaspiireissä Pääkaupunkiseudulla jo nyt päänsivaa, mutta lisää henkilökuntaa on saatava erityisesti tehtävien laajentumisen yhteydessä.

Paitsi, että jotkut vielä pitävät sotilaspiiriä jotenkin vähempiarvoisena sotilaan työpaikkana, pääkaupunkikeskeisyys tuo omat ongelmansa, josta Länsi-Uudenmaan Sotilaspiiri kuitenkin pääsee eroon vuonna 1990 Lohjalle muuttaessaan. Erikoisjoukoista ei koulutusta ja hevin Helsinkiin lähde, vaikka siirrettävälle pyritäänkin osoittamaan asunto. Komentotoimiston päällikkö, ylivääpeli **Timo Mursunen** toivoo kuitenkin, että vuonna 1990, kun esimerkiksi Rann JP siirtyy Tammi-osaan, se poikisi sotilaspiirille lisää virkoja.

Henkilöstön haaliminen onkin eräs merkittävimmistä sotilaspiirin ko-

mentotoimiston päällikön tehtävistä. Timo Mursunen myöntää, että siirryessään aikanaan Pääesikunnasta, keskusvirastotasolta alemmaksi, hänellä itsellään oli kaikenlaisia ennakkoluuloja. Sen hän on kuitenkin huomannut ja sitä yrittää muillekin tolkuttaa, ettei työ sotilaspiirissä ole lainkaan yksitoikkoista.

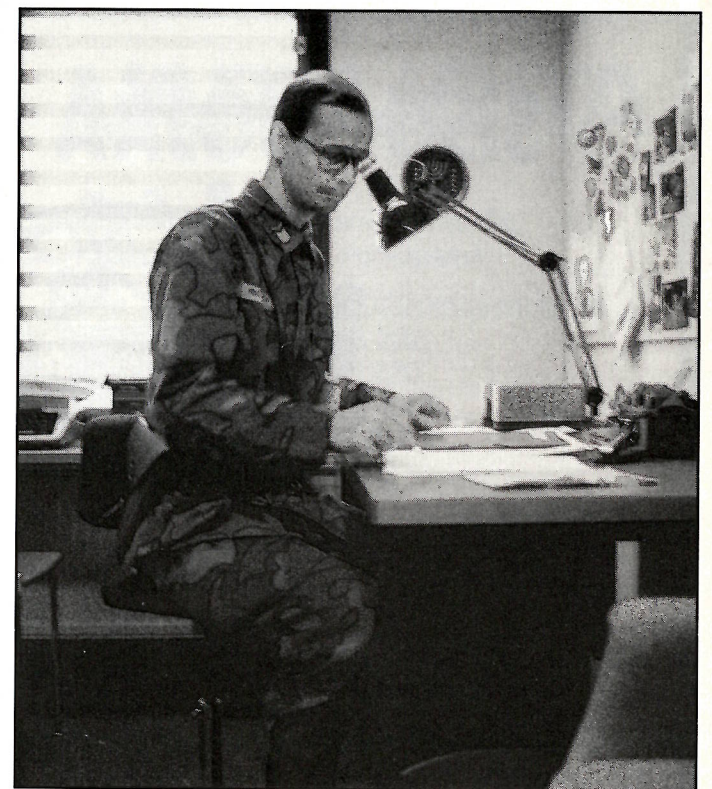
Sotilaspiiristä löytyy töitä kaikenlaisille toimiupseereille. Jos haluaa kouluttaa, se onnistuu ja toimistotyötä löytyy sitä haluavalle. Kouluttaja kouluttaa itse koulun sodanajan joukon, katsoo miten se nivoutuu suureen harjoitukseen, näkee oman työnsä jäljen. Jos jokin ei toimi, sijoitusta voi vaihtaa. Sotilaspiiristä löytyy myös koko huollon kirjo.

Sotilaspiirissä työskentelevän sotilaan ei mitenkään tule olla intohimoinen byrokraatti, vaikka niin luullaankin.

— Kun kuva sotilaspiirin työstä selkiytyy, uskon, että se riittää meitä markkinoimaan. Yhteiskunnassamme kiinnitetään yhä enemmän hu-

Timo Mursusen työmaata Rannikko -88 harjoituksessa.

Rannikko -88: Komentotoimiston päällikkö, ylivääpeli Mursunen työskentelee.

miota työn mielekkyyteen, vaihtelevuuteen ja haasteellisuuteen. Koulutus on eräs tärkeimmistä tehtävistämme, mutta se sopii nuorelle ihmiselle. Noin 35-vuotta täytettyään mies voisi jo siirtyä sotilaspiiriin, eversti Eriksson sanoi.

Rekrytointiongelmia on ratkottu sillä, että nuoret va-kersantit on rekrytoitu itse ja lainattu sitten joukko-osastoon kouluttamaan yksi ikäluokka. Länsi-Uudenmaan Sotilaspiirissä on erittäin onnistunut kokeilu; yhden ikäluokan Kaartin Pataljoonassa koulutanut joukkueen varajohdajana toiminut kersantti tuli ylen motivoituneena takaisin.

— Nuoren sotilaan ensimmäinen palvelupaikka ei kuitenkaan saa olla sotilaspiiri. Kaverin pitää lähteä kouluttajan tehtävistä ja kasvaa siellä joukoissa. Sotilaspiiriin tullessaan miehen tulee olla jo valmis koulutaja ja pystyä vaadittaessa kouluttamaan reserviläinen, Timo Mursunen painottaa.

Henkilöstötyöllistää

Timo Mursunen pyrkii hankkimaan tarvittavan siviilityövoiman Lohjalta. Lohjalle muutetaan kuitenkin jo vuonna -90 ja sieltä rekrytoituilla on jo asuntoasiat kunnossa. Helsingistä ei myöskään tahdo hänen mukaansa löytyä kunnollista työvoimaa. Timo Mursunen ei kuitenkaan mitenkään halua valittaa. Hän kokee työnsä hyvin haasteelliseksi. Tehtäväkenttä on laaja. Tosin se riippuu tietenkin esimiehestä, joka päättää, mitä tehtäviä komentotoimiston päällikölle delegoidaan. Timo Mursunen esimiehet ovat delegoineet hyvin, hän saa tehdä paljon ja on saanut tekemisilleen myös esimiestensä luottamuksen.

Normaalin joukko-osaston komentotoimiston päällikön työhön verrattuna Mursusen työtä helpottaa vain varusmiesten puuttuminen. Oikeusupseereille varusmiesongelmat ovat oikei-

ta ajansyöjiä. Kertausharjoituksien osalta oikeusupseeria työllistävät poisjäännit. Viime vuonna tuomittiin Länsi-Uudenmaan Sotilaspiirin alueella 47 miestä tuomiona sakosta kahteen kuukauteen vankeutta.

Erikoisharrastuksena tiedottaminen

Kertausharjoituksista poisjäämisistä päästäänkin Mursusen seuraavaan tehtävään ja hänen erikoisharrastukseensa. Hän kertoi huomanneensa, etteivät reserviläiset useinkaan ymmärrä, mitä kertausharjoituksista poisjääminen merkitsee ja mihin se voi johtaa. Tiedotuksessa on ollut selvä aukko. Koska Timo Mursunen harrastaa kirjoittamista muutenkin, hän laati sotilaspiirin alueen lehtiin aiheesta artikkeleita ja palaute on ollut myönteistä.

Tiedottaminen sotilaspiirin asioista on pitkälti säilytettykin Timo Mursusen harteille ensinnäkin,

koska hän suvereenisesti tuntee alan hallitsevan ja toiseksi, koska hän sen mielellään tekee. Esikuntapäällikkö luonnollisesti kantaa vastuun.

Sotilaspiirin viidestä toimistosta komentotoimisto on vain yksi. Sille kuuluvat henkilöstö- ja tiedotusasioiden lisäksi esimerkiksi päivittäinen postiliikenne. Työtä komentotoimiston päälliköllä riittää hyvin. Onneksi hänellä on apunaan kaksi hyvin pystyvää työtä, joille tehtäviä voi delegoida. Aika riittää suhteellisen hyvin, kun työmatkan kuluvan tunnin käyttää hyödyllisesti määräysten asetusten ja sen sellaisten lukemiseen ja päivää pitkittää vähän kotona. Komentoala on määräaikoihin sidottua; työ on aikanaan tehtävä ja kotona työnteko on vapaampaa. Ikävinä Mursusen mukaan on se, ettei oman työn kehittämiseen jää aikaa. Uusien työtapojen oppiminen, rationalisointi, olisi kuitenkin hyvin tärkeä osa-alue sekin.

Kertausharjoituksista hommia

Sotaharjoitusten valmisteluun kuluva aika komentotoimiston päälliköllä riippuu siitä, onko hän itse harjoituksessa mukana vai ei. Tämän syksyinen Rannikko-88 testatessaan kaikenlaista uutta ja jännittävää vaati paljonkin valmisteluja. Edellisenä syksynä oli jo valmisteleva esiharjoitus. Joukkojen kokoonpanot on tietysti valmisteltava ajoissa, tarkennukset voidaan tehdä myöhemmin. Maastotiedostelu esikunnan osalta alkoi maaliskuussa. Huhtikuussa paikalliset määrätettiin tarkemmin. Sisätilat tarkistettiin joukokuun lopulla, samoin sotilaspiirien esikuntakomppanian ympäristö. Jopa puhelinten paikat katsotaan etukäteen tarkkaan. Tämä kaikki vaatii kovasti paperityötä. Tällaisia perustamisia ja joukkojen purkamisharjoituksia on paljon; joukot kouluttaa siten joku muu. Pari kertaa vuodessa Mursunen pääsee itse kouluttamaan.

Rannikko -88

Rannikko -88 -harjoituksessa Mursunen toimi komentantina ja komentotoimiston päällikönä. Hän vastasi järjestelyjen sujumisesta, esikunnan suojaamisesta, varastoinnista, huollosta, majoituksesta, teknisestä välineistöstä, kuljetuksista, ruokailusta. Hänen tehtävänä oli luoda edellytykset esikunnan työskentelylle. Ennen harjoituksia oli hoidettava oman alan erikoismääräykset, esikuntaohje oli kirjoitettava. Se jaettiin kaikille sotilaspiirin johdossa oleville joukoille.

Rannikko -88 pidettiin Länsi-Uudenmaan rannikkoalueella, Saaristomerellä ja Suomenlah-

della 16.—26.8. ja siihen osallistui joukkoja Etelä-Suomen ja Lounais-Suomen Sotilaslääneistä sekä Saaristomeren ja Suomenlahden Merivartiosta. Etelä-Suomen Sotilasläänin sotaharjoituksen opetustarkoituksena oli harjoittaa johtajia, esikuntia ja joukkoja puolustustaisteluun ja siihen liittyvien vastahyökkäysten toteuttamiseen rannikon olosuhteissa.

Harjoituksen kerrotaan onnistuneen oikein hyvin ja Timo Mursunenkin oli tyytyväinen. Harjoituksen läpikäyminen teettää vielä kauan varsinaisen harjoituksen päättymisen jälkeen työtä, mutta antaa myös tyydytystä, kun järjestelyt ovat sujuneet hyvin.

Timo Mursunen sanoo olevansa sellainen "pehmosotilas". Sillä hän tarkoittaa hyvin paperitöidenkin parissa pärjäävää ja viihtyvää sotilasta. Hän pitää työstään. — Olen kuitenkin kriittinen. Olin Pääesikunnassa kuusi vuotta, näin puolustusvoimien keskusvirastotason, loin käsityksen sen organisaatiosta ja toimintamalleista. Ruohonjuuritason palattuani ennakokäsitykset ovat vain vahvistuneet. Lääni on sellainen byrokratian ratas, etteivät asiat aina suju niin kuin paikallinen taso toivoisi.

Joskus Mursusta risovat nimityspäätökset, esimerkiksi puoltojärjestelmästä syytä perustelematta poikkeaminen siten, että virhe näyttää tapahtuneen. — Olen suorasukainen ja voin sanoa läänillekin, että nyt on tullut virhe. Seuraukset kärsin myöhemmin, Mursunen sanoo päättäväisenä. Hän varmasti, jos kuka, selviää suuresta työtaakasta, joka suuren sotilaspiirin komentotoimiston päällikön niskoil-le sälytetään. — Työlleen omistautunut mies.

TR Lavento

**TUNNUS,
LAHJA,
PALKINTO,
MUISTO...**

Viiri sopii aina!

Pöytälippujen ja -viirien, kanto-
lippujen ja kangasmerkkien
suunnittelu ja valmistus

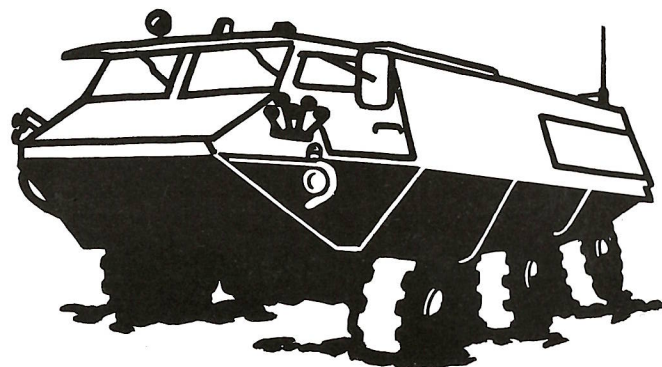
Lippuvarusteet, kansallisliput ja
isännänviirit suoraan varastosta

LIPPUTAITO OY

Pinninkatu 57
PL 14 33541 Tampere 54

vaihde 931-112622
myynti 931-112281

SISU SUOJAA SUOMALAISTA

**SISU
Defence**

VARTIJOITA

Helsinkiin, Espooseen, Vantaalle,
Kirkkonummelle ja Porvooseen.

Ota yhteyttä työhönottopisteisiimme:

Helsinkiin 90-736 282

Espooseen 90-518 720

Vantaalle 90-873 1009

Porvooseen 915-172 917

Arkisin 8.30—15.00

Muina aikoina saat tietoja infopuheli-
mistamme 90-736 282.

Tervetuloa STV:lle

Suomen Teollisuuden Vartiointi Oy

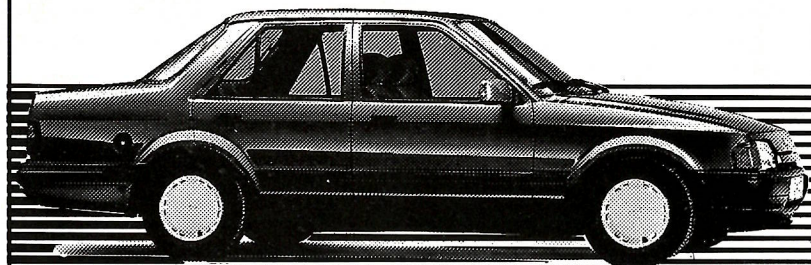
Nopealle päättäjälle^{*)} ohittamattomat edut nyt meiltä:

1. Huippuvarustelu

• Kaikissa Ford Laser -malleissa: • elektroninen sytytys • keskuslukitus • 5 vaihdetta • sävylasit • korin väriset sivupeilit • Laser-luokan verhoilu

2. Laaja mallisto

• Fiesta hinnat alk. 53.700,- • Escort hinnat alk. 69.900,- • Orion hinnat alk. 77.300,- • Sierra hinnat alk. 96.700,- • Scorpio hinnat alk. 167.500,-
Hinnat ovh. tuontisatamassa.

Kuvassa Ford Orion 1.6 Laser hinta 91.600,-, Orion hinnat alk. 77.300,-

3. Huippuedullinen rahoitus suoraan meiltä

5,75 % 7,75 % 9,75 %

• Ford-lainan saat suoraan meiltä uuden henkilöauton ostaessasi • yksityishenkilölle ilman vakuuksia • lainaa saat aina 40 000 markkaan asti • maksuaikaa jopa 3 vuotta • korko 5,75 %, 7,75 % tai 9,75 % takaisinmaksuajasta riippuen • ei leimaveroja • ei luotonvarausprovisiota • ei toimitusmaksuja • ei muita kuluja

^{*)} Päättäjät nyt Ford-kaupasta. Rekisteröi tammikuussa. Tarjous koskee (alk.) 15.12.1988 allekirjoitettuja tilauspöytäkirjoja. Tarjous voimassa toistaiseksi.

TUTUSTU EDULLISEEN FORD-RAHOITUKSEEN MEILLÄ

Oy Auto-Sprint Ab
 Uusi osoite Abraham Wetterin tie 4, Herttoniemi, puh. 755 5022
 Palveluaika ark. klo 9-17, la. klo 10-14
 Lauantaisin puh.n:ot suoraan
 uudet autot puh. 7585411, vaihtautot puh. 7585419
 varaosat puh. 7585425

Opistoupseerikoulutus käynnistyi Lappeenrannassa

Eversti Pärssinen.

Uusimuotoinen, opistotasoinen toimiupseerikoulutus käynnistyi näyttävästi peruskurssin 48:n avajaisilla 9. tammikuuta Lappeenrannassa. Kaupungin komea Lappeenranta-sali tarjosi tyylikkään ja toimivat puitteet niin-kin suurelle tilaisuudelle, johon osallistuu 327 opintonsa aloittanutta nuorta miestä ja runsas kutsuvierajoukko.

Päälystöpiston johtaja, eversti Antero Pärssinen kuvaili avajaisissa uudis-

tuvan toimiupseerikoulutuksen sisältöä: "Opistoupseerin peruskurssin päämääränä on

• kouluttaa hyvät tiedot ja taidot hallitsevia kouluttajia, jotka pystyvät toimimaan perusyksikön opetusupseereina ja vääpeleinä sekä koulutushaaran mukaisissa erikoistehtävissä

• kouluttaa sodan ajan joukkueen johtajia ja yksikön vääpeleitä sekä johtajia puolustushaarojen perusyksiköksiin tehtäviin ja antaa perustiedot sodan ajan perusyksikön päällikön tehtävistä

• antaa hyvät opistotasoiset yleistiedot ja kyvyn kehittää ja ylläpitää niitä koko virkauran ajan."

Eversti Pärssinen kertoi että oppiaineiden sisäiset tavoitteet on sotilasaineissa asetettu vastaamaan puolustusvoimien kehitysnäkymiä ensi vuosikymmenelle saakka. Ns. siviiliaineiden tavoitteet ja oppisisällöt on luonnollisesti mukautettu vastaamaan yleistä opistokoulutuksen tavoite- ja vaatimustasoa Suomessa.

Eversti Pärssinen toivotti peruskurssi 48:n opilaille onnea ja menestystä opinnoissaan: "So-

tilaskouluttajan, -kasvattajan ja -johtajan tehtävä on vaativa ja haasteellinen. Paneutumalla tehokkaasti opiskeluunne te omaksutte parhaiten ne tiedot, taidot ja asenteet, joita teiltä tulevaisuudessa ammattitehtävissänne edellytetään. Samalla te omalta osaltanne vastaatte siihen haasteeseen, jonka veteraanisukupolvemme ovat meille jättäneet: Itsenäisyytemme vaalimisen sekä maamme ja kansamme omaehtoisen kehityksen turvaamisen yhä edelleen levottomassa maailmassa.

Muistakaa aina, että puolustusvoimien ja meidän sotilaiden arvostus on kiinni siitä miten hyvin, miten ammattitaitoisesti me toteutamme varusmiestemme ja re-

Lippu saapuu.

serviläistemme koulutuksen ja kasvatuksen taitaviksi, omaaloitteisiksi ja vastuuntuntoisiksi maanpuolustajiksi. Siinä teille tällä alkaneella kurssilla pyritään antamaan parhaat mahdolliset valmiudet."

Juhlaleisöä Lappeenranta-salissa.

Lappeenrannan seudun Veteraanikuoro esiintyi, johtajanaan Aate Tukka.

SAAB-SCANIA

PIIRIEDUSTAJA
PORIN TALOUSALUEELLA

Arvo altonen
oy

Isolinnank. 15, 28100 Pori 10
Puh. 939-325366, 27900

Mekaanikko, kouluttaja ja sotilas

Siviili harvoin tietää, mitä ilmavoimien lentotekninen tekee. Se ei ole kummallista, mikäli hän ei sattumalta ole reserviapumekaanikko. Mutta tietääkö toimiupseeriveli maavoimissa ja laivastossa, mitä lentokonehuoltoupseerin työnkuvaan kuuluu?

Ilmavoimiin kukaan ei voi joutua sattumalta. Sinne hakeudutaan ja lentotekniseen varusmiespalvelukseen on lähes yhtä vaikea päästä kuin ohjaajapalvelukseenkin. Pääsykokeet ovat edessä jokaisella pyrkijällä. Varusmiespalveluksen aikana nuorelle miehelle saattaa selvitä, että ilmailu kiinnostaa ammattiksi asti ja että kehittyvän lentokonetekniikan parissa on innostavaa työskennellä. Hän päättää jäädä taloon ja koulututtaa itsensä toimiupseeriksi ja lentokonemekaanikoksi.

Kullakin ilmavoimien koneella on ohjaaja ja mekaanikko. Ohjaaja vastaa lentämisestä ja mekaanikko antaa käynnistysmerkin ja kone lähtee lentämään. Mekaanikko tekee pää-

töksen koneen lento- ja tehtäväkelpoisuudesta. Mitä se oikeastaan tarkoittaa?

Kone kuntoon

Jotta ohjaaja voisi lentää koneineen tunnin, sitä varten on tehty vähemmän näkyvää työtä kymmeniä tunteja. Ennen lentoa mekaanikko tarkastaa koneen monimutkaisten listojen mukaan. Jokaisen kohdan on oltava kunnossa. Ohjaaja suorittaa omat tarkistuksensa, jonka jälkeen luovutus ja vastaanotto kuitataan. Kuittaajalta kysytään tarkkaan, jos jokin menee vikaan; syy selvitetään aina. Lopuksi mekaanikko antaa käynnistysmerkin ja kone lähtee lennolle ohjaajan saatua

Kone on kunnossa ja valmiina lähtöön; koneella mekaanikko väpeli Markku Siuko ja ohjaajat ltn Jari Ranta ja ylil Jarmo Mäkelä.

mekaanikolta merkin "kaikki kunnossa!"

Kun ohjaaja tuo koneen takaisin, mekaanikko ottaa sen vastaan. Ohjaaja kertoo, mitä lennon aikana on tapahtunut; mikä valo on vilkkunut silloin tai minkäläistä ääntä on kuulunut tällöin. Mekaanikon on tehtävä päätös, onko kone otettava sisään tarkistuksia ja korjauksia varten, vai voiko se jatkaa lentopalvelusta.

Ilmavoimissa pyritään omavaraisuuteen. Korjaukset tehdään itse. Lentokonemekaanikot ovat erittäin ammattitaitoisia väkeä, vain hätätapauksissa otetaan yhteyttä tehtaaseen.

Vuosikymmen käyttö-kelpoisuuteen

Lentokonehuoltoupseerin on tunnettava koneensa läpikotaisin. Hänen on tiedettävä, miten järjestelmät toimivat ja

miten konetta lennetään. Hänen on tunnettava sen hyvät ja huonot ominaisuudet, vahvat ja heikot kohdat. Lisäksi hänen on tunnettava ohjaaja; joskus oletetun teknisen vian takana onkin inhimillinen tekijä. Tämän valmiuden hankkimiseen kuluu kymmenisen vuotta, sekä virkaura- että ammatillisetkin kurssit.

Nuori mekaanikko on epävarma, kuten hänen tulee ollakin. Hän tietää töihin tullessaan, kuinka koneen tulisi toimia. Pienimmänkin poikkeaman kohdatessaan hän pitää koneen maassa etsiäkseen vian. Vasta koulutus ja kokemus luovat sitä tietotaitoa, jolla mekaanikosta tulee työnantajalleen täysin käyttökelpoinen eikä hänen enää tarvitse keskeyttää lentotoimintaa vähäisen syyn vuoksi. Tietotaito mahdollistaa tehokkaan ja sujuvan lentotoiminnan sekä takaa lentoturvallisuuden kaikissa olosuhteissa.

Väpeliit Esa Hallinen ja Hannu Lillomäki tentissä.

Koulutusta riittää

Koulutusta lentokonemekaanikoilla riittää. Yleensä virkaura- ja ammatillisilla kursseilla käydään vuorotellen. Uusien kone- ja laitteiden tulo lisää tyyppien lisää opiskelua. Kurssilla ollaan hyvin usein. Kehittyvä tekniikka vaatii itseopiskelua, uudet konetyypit mahdollisesti uusia kieliohjeita. Lentokonetekniikassa ei voi jäädä ammatillisesti polkemaan paikoilleen.

Mekaanikolla on kelpuutus tiettyyn konetyyppiin. Se on voimassa kaksi vuotta, jonka jälkeen se täytyy uusua koneen kautta. Nykyisin pyritään kahden tyypin kelpuutukseen, sillä useammilla tyypeillä kelpuutusten ylläpitäminen vaatii jo erikoisjärjestelyjä.

Erityyppisillä koneilla tekniikka vaihtelee huomattavasti. Tyypin vaihtuessa käy niin, että saatu kokemus ja erityistaidot siirtyvät — ehkä museoon. Edessä on tyyppikoulutus, virkauran vaiheesta riippuen joko täydellisenä tai tehtävien vaatimin osin.

Vastuu painaa

Ohjaajan työssä on vaaroja. Lentokonemekaanikko huomaa nopeasti työssään, että vastuu painaa. Pienikin työvirhe voi johtaa ihmishenkien menetyksiin ja suuronnettomuuteen. Kaikki, mitä koneeseen tehdään, myös kuitataan, onnettomuuden sattuessa tutkitaan teknisen vian mahdollisuus ja vastuullinen löytyy aina. Mekaanikon on oltava nöyrä. Homman herra ei voi uskoa olevansa.

Lentotekniset toimiupseerit työskentelevät uransa alkuvaiheessa lentueissa käyttöhuoltomekaanikoina, yleensä ensin harjoituskoneilla. Virkauran ja ammattitaidon kehittyessä he siirtyvät taistelukoneisiin, lentokonekorjaamoille ja työnjohdollisiin tehtäviin. Uran huipulla he päätyvät esimerkiksi tarkastajan tehtäviin, tarkastajan tehtäviin, tarkastamaan ja valvomaan mekaanikkojen tekemiä töitä.

Lentokonehuoltoupseerilla on ammatillisen koulutuksensa lisäksi myös virkaurakoulutus. Työnsä ohessa hän huolehtii varusmiesten ja re-

serviläisten, lähinnä apumekaanikkojen kouluttamisesta. Heille on annettava tietyille konetyypille tyyppikohtainen koulutus, valmius reserviä varten. Kertaamaan nämä miehet saattavat saapua insinööreinä ja diplomi-insinööreinä. Heidän kouluttamisessaan saakin olla tarkkana.

Uusiin tehtäviin

Lentokonemekaanikoille löytyisi siviilistä töitä. Nykyisin heilläkin on palvelus-sitoumus rasitteenaan, mutta eläkepäiviä voi suunnitella viettävänsä vastaavissa siviili-tehtävissä, esimiestasolla tai vaikkapa ammattikoulun opettajana. Tekninen Korkeakoulu Helsingissä kouluttaa siviiliin lentokonediplomi-insinöörejä. Helsingissä ja Rovaniemellä ammattikoulussa on lentokoneasentajalinja. Väliportaan koulutus puuttuu; lentokoneteknikkoja tai insinöörejä ei kouluteta ollenkaan.

Lentokoneasentaja taas poikkeaa lentokonemekaanikosta siinä, että mekaanikko vastaa omasta työstään. Hän on

oikeutettu päättämään koneen lentokelpoisuudesta, kun asentaja tekee tietyn työtehtävän mekaanikon valvonnassa.

Kun Ilmavoimat tarvitsevat väliportaan ilmailuteknisen koulutuksen saaneita, sen on koulutettava ne itse. Toimiupseerikoulutuksen uudistuksessa tällaiset tehtävät voisivat kuulua lentoteknisille opistoupseereille. Koulutus kyllä järjestyy. Sekä Hämeenlinnassa että Rovaniemellä opiskelee lentoteknisiä toimiupseereja teknillisessä oppilaitoksessa tekniikoiksi. PO I ja PO II katoaan vastaavan opistotasosta koulutusta, joten suoritettavaksi jäävät vain erikoisaineet.

Lentokonemekaanikot työskentelevät aitojen takana melua itsestään pitämättä. Sotilaita ja toimiupseereita he ovat siinä missä muutkin, vaikka ehkä tuntevatkin olevansa enemmän lentokonemekaanikkoja. Tiukka sotilaallisuus saattaa joskus kärsiä varusmieskoulutuksessakin. Teknisesä tehtävässä vaaditaan tietämystyyppistä luovuutta, omaa ajattelua eikä suo-

LAPPEENRANTA

VIREÄ JA VILKAS MATKAILUKAUPUNKI

Talvella kaupunki ympäristöineen tarjoaa mitä vaihtelevimpia mahdollisuuksia ulkoilulle ja laturetkille

VALAISTU RETKEILYRATA
ETELÄ-KARJALAN LASKETTELUKESKUS
HYVÄT MAJOITUSMAHDOLLISUUDET

Lappeenrannan kaupunki 953 / 5181

-ettei pakkanen pure!

Vitalis on ihanteellinen suojavoide kylmää ja paleltumista vastaan.

Valmistaja Valkoinen Risti

ra käskeminen siihen so-
vellu. Työ on yhteinen
kauluslaatoista riippu-
matta.

Ilmavoimien lentotek-
niset määrittelevät itsen-
sä tekniikasta kiinnostu-
neeksi, motivoituneeksi
porukaksi, toimiupsee-
reiksi siinä missä muut-
kin.

Yhteiset eväät

ILTY:n neljäntoista vuo-
den ero Toimiupseeriliit-
tosta on päättynyt. Pitkä
diaspora on tietenkin jät-
tänyt jälkiä, mutta ILTY:n
puheenjohtaja **Arvo Kiis-
kinen** ja pääsihteeri **Han-
nu Roukala** vaikuttavat
kuitenkin toiveikkailta ja
varovaisen tyytyväisiltä.
— Toimiminen samassa
keskusjärjestössä on vii-
me vuosien aikana lähen-
tänyt Toimiupseeriliittoa
ja meitä, Arvo Kiiskinen
kertoi. — Neuvotteluissa

olemme Pentti Järvisen
kanssa istuneet samassa
pöydässä samoja ongel-
mia ratkomassa. Järjes-
töllisesti ei tietenkään
ole edullista kuulua mo-
neen eri ryhmittymään.

— Vanhat kaunat ja
asenteet ovat suurim-
maksi osaksi jääneet
taakse, nyt elämme yhti-
styön aikaa, Hannu
Roukala huomautti.
— Luonnollistahan on,
että 14 vuoden ajalta jää
jännitystä ja oppositio-
henkeä. Kaikessa on yli-
menokautensa ja yhteis-
työllä kyräily voidaan
poistaa, Arvo Kiiskinen
muistutti.

— Nyt on aika nuus-
kia ilmapiiriä, ottaa selvil-
le, missä liikutaan. Näki-
sin, että meillä on tämä
yhdeksän kuukautta en-
nen liittokokousta sel-
laista sisäänajovaihetta.
Nythän meillä on hallin-
non kokouksissa vain
läsnäolo-oikeus, Arvo
Kiiskinen jatkoi.

Hannu Roukala pahoit-
teli, että ilmavoimissa ei
yhteistyötä eri henkilös-
töryhmien kesken oikeas-
taan ole ollut. Kuitenkin
sitä tarvittaisiin erityises-
ti ilmavoimien koulutus-
ja palkkausjärjestelmien
kehittämiseksi ja toi-
miupseerien kesken toi-
miupseeriammatin arvos-
tuksen lisäämiseksi.

Toimiupseereita Ilma-
voimista löytyy ohjaajis-
ta, lentoteknisistä ja len-
nonvarmistusteknisistä.
Pienempänä ryhmänä on
mm. jalkaväkikoulutuk-
sen saaneita kouluttajia
ja aseupseerin tehtävissä
toimivia, jalkaväestä siir-
tyneitä toimiupseereja.

Ilmavoimahengen luo-
minen laidasta laitaan

saattaa olla vaikeaa, kun
työyhteisöstä löytyy 17
eri ammattijärjestön alai-
sia työntekijöitä. — Toi-
miupseerikentän yhtei-
nen linja kyllä löytyy, kun
asioista keskustellaan ja
todetaan, että nykyiset
eturistiriidat ovat mitättö-
miä, Hannu Roukala us-
koi.

— Asioita on ajettava
kokonaisuutena, ei yhtä
asiaa kerrallaan. Onnen-
kantamoisilla ei pitkälle
päästä. Koordinoitu, ko-
konaisvaltainen virkaeh-
tosopimusten ja taulu-
koiden korjaaminen, ryh-
mä kerrallaan etenemi-
nen, on todellista ay-toi-
mintaa, Hannu Roukala
muistutti.

TR Lavento.

Ilmapuolustuksen Lentotekniset ILTY ry

Ilmapuolustuksen Lento-
tekniset ILTY ry on ilma-
puolustuksen ja Rajavarti-
olaitoksen ilmailualan
tekniisten toimihenkilöi-
den muodostamien paik-
kallisosastojen yhdysjär-
jestö, joka:

— kokooa henkilöstön
yhtenäiseksi ja tehtävis-
tään tietoiseksi maan-
puolustuksen ammatti-
ryhmäksi

— edustaa henkilös-
töä ja valvoo sen oikeu-
dellisia, palkallisia ja so-
siaalisia etuja

— ylläpitää ja kehittää
henkilöstön ammattitai-
toa ja vastuunsa tunte-
musta työtehtävissä

ILTY ry:n jäsenkuntaan
kuuluu 8 osastoa, joista
seitsemän toimii Ilmavoimissa ja yksi Rajavarti-
olaitoksessa. Jäseniä on
ILTY ry:n osastoissa kaik-
kiaan noin 430. Jäsen-
kunta koostuu lentotek-
nillisissä tehtävissä pal-
velevista toimiupsee-
reista.

ILTY ry on perustettu
vuonna 1963, tuolloin ni-
mellä Ilmavoimien tekni-
linen yhdistys. ILTY ry
kuului vuoteen 1973 Ali-
upseeri- eli nykyiseen
Toimiupseeriliittoon. Eron
jälkeen ILTY ry liittyi VTK
ry:n alajärjestöön nimel-
tä VTAL ry.

ILTY ry vaikutti VTK
ry:n kentässä ainoana
varsinaisena Puolustus-
voimien henkilöstöjärjes-
tönä vuoteen 1983 saak-
ka, jolloin ToUL ry — il-
meisesti esimerkin kan-
nustamana, päätti ero-
ta TVK:sta ja liittyä
STTK:n leiriin kuuluvaan
VTK:oon.

Toiminta yhteisessä
keskusjärjestössä osoit-
ti edunvalvonnan sekä
ILTY ry:n että ToUL ry:n
toimissa olevan yhteinen.
Pitkän eron vaikutukset
näkyivät, — aluksi sel-
västi, asenteellisena suh-
tautumisena, mutta yh-
teiset toimet poistivat
epäluuloja ja loivat luot-

tamusta. Luottamus on
nyt johtanut erään toi-
miupseerikenttää hajoi-
taneen järjestäytymis-
mallin purkamiseen yhte-
näiseksi, kaikkien toi-
miupseerien yhteiseksi
liittoksi.

Lento- teknillinen toimiupseeri- koulutus

Lentoteknillistä koulutus-
ta antaa Ilmavoimien Tek-
nillinen Koulu, joka sijait-
see Kuoreveden kunnas-
sa. Koulutusta annetaan
virkauraksilla Päälyste-
ty opisto IY ja ILY vaiheen
suorittaneille, lisäksi kou-
lutetaan palveluksessa
olevaa henkilöstöä jatku-
vasti erilaisilla tyyppi- ja
järjestelmäkursseilla sekä
ammattillisilla erikoistu-
miskursseilla.

Nykyaikainen lentoko-
netekniikka ja tukikohta-
kalusto kehittyvät jatku-
vasti. Tämä luo jatkuvan
koulutustarpeen; urakurs-
sit eivät riitä tarvitaan jat-
kokoulutusta sekä keski-
teytystä että joukko-osas-
toissa.

Toimenkuva

Lentoteknillisen koulu-
tuksen saaneet toimiup-
seerit palvelevat Ilmavoimien ja Rajavartiolaitok-
sen eri joukko-osas-
toissa.

Lentokoneen lento- ja
tehtäväkelpoisuudesta
vastaa perus- ja tyyppi-
koulutuksen saanut len-
tokonemekaanikko. Lisäk-
si tehtäviin kuuluu
huolto- ja tukikohtatoi-
minta. Tehtävänimikkeenä
on lentokonehuoltoup-
seeri.

Ilmavoimien lentoyksi-
köt ovat jatkuvasti valmiina
tunnistuslentoihin alu-
eellisen koskemattomuuden
turvaamiseksi. Val-
mius on kiinni koneen
kunnosta ja tehtäväkel-
poisuudesta, eli mekaa-
nikon ammattitaidosta ja
osaamisesta — kaikissa
olosuhteissa ja kaikkina
vuorokauden aikoina, ku-

ten sotilaan ammattiin
kuuluu.

Lentoteknilliset toi-
miupseerit palvelevat
aluksi lentokaluston
käyttöhuoltotehtävissä
laivueissa. Kokemuksen
ja ammattitaidon myötä
siirrytään vaativampiin
määräaikaishuolto- ja
korjaustöihin, työnjohto-
tehtäviin korjaamoille,
opetusupseereiksi tai
suunnittelu- ja valmius-
tehtäviin. Uran loppuvai-
heessa tulevat mukaan
tarkastajan tehtävät.

Lentokalustolle tehdyn
työn varmentaa nimikir-
joituksellaan suorittaja ja
varmentaa tarkastaja.
Vastuu on sekä työnteki-

jällä että tarkastajalla. Jo
vähäinen työvirhe voi joh-
taa ihmishenkien mene-
tyksiin sekä mittaviin ai-
neellisiin tappioihin. Työ
vaatii erityistä tarkkuutta
ja huolellisuutta sekä erit-
tään suurta ammattitai-
toa.

Lentoteknillinen henki-
löstö on velvollinen osal-
listumaan lennoille mie-
histön jäsenenä, mm.
huolto- ja järjestelmäko-
lennoille, kuljetuskoneis-
sa mekaanikko on aina
mukana lennolla.

Tehtäviin kuuluu myös
kantahenkilökunnan, va-
rusmiesten ja reserviläis-
ten kouluttaminen.

Hannu Roukala.

Kuvat TR Lavento

OY WOIKOSKI AB on lääkkeellisten ja teollisten
kaasujen toimittaja ja valmistaja. Yritys on 100-vuotias
ja edelleen alan ainoa KOTIMAINEN YRITTÄJÄ.

Tuotevalikoimiimme kuuluvat kaikki teolliset ja lää-
kkeelliset kaasut. Laboratoriokaasut, erikoiskaasut, lait-
teistot kaasukeskuksineen.

Myymme, katsastamme ja huollamme kaasupullot ja
nestemäisten kaasujen säiliöt.

Tehtaamme sijaitsevat Voikoskella, Varkaudessa, Imat-
ralla, Kotkassa, Espoossa, Harjavallassa, Turussa ja
Oulussa.

PÄÄKONTTORI : **OY WOIKOSKI AB**
puh.: 956-622 01
Teletex: 105 6008
Telefax: 956-621 70

**TOIMINTAMME JA KULJETUSVERKOSTOMME
KATTAA KOKO MAAN**

millainen paino, sellainen saalis!

serioffset

Puh. ★ (921) 693 311, PL 95, 20101 Turku